

90 % genanvendelse i 2030 kræver nye produkter

Klimapartnerskabet for cirkulær økonomi, vand og affald opsætter en meget ambitiøs målsætning om 90 % reel genanvendelse i 2030. Målet peger naturligvis i den rigtige retning, men vejen dertil bliver desværre ikke anvist.

Der skal ske et paradigmeskift i produktion og design af alle de produkter, vi hver dag omgiver os med, hvis visionen om 90% genanvendelse i 2030 skal have den mindste chance for at blive opfyldt. Sker det ikke, vil det være umuligt at opnå 90 % genanvendelse – uanset hvordan affaldssektoren organiseres.

- Produkter skal designes med henblik på at øge genbrug og genanvendelse samt begrænse ressourceforbruget.
- Vores affald er ikke bedre end vores produkter.
- Behandlingsteknologien kan ikke løse genanvendelsesopgaven.
- Det koster penge at sikre, at affaldet bliver genanvendt, fordi afsætningspriserne for det meste er negative – derfor kræver det politisk styring.
- Affald er andet end emballageaffald, der kun udgør cirka 8% af de samlede affaldsmængder i Danmark.
 - Plastikemballageaffald udgør cirka 1,7 %.
 - Bygge- og anlægsaffald udgør cirka 40 %.
- Producentansvar gør hverken produkterne mere miljøvenlig eller genanvendelsen bedre.
- Virksomhederne skal sortere meget mere.
- Klimapartnerskabet splitter sektoren fremfor at samle den.

Vores affald er ikke bedre end vores produkter

90 % genanvendelse stiller store krav til vores produktions- og designfase. Hvis affaldet skal være en del af den cirkulære økonomi, skal vi undgå downcycling og spild. Det er umuligt for en lang række af de produkter, der produceres i dag, og som på et tidspunkt bliver til affald.

Det handler særligt om sammensatte produkter, kompositter og produkter der indeholder miljøfremmede stoffer. Som eksempler kan nævnes elektronikprodukter, havemøbler, bygge- og anlægsaffald, Tetra Pak, legetøj, al emballage der består af flere typer materialer og møbler. For alle disse fraktioner er 90 % genanvendelse i dag komplet utopi.

Men også for "rene" affaldsstrømme som fx glas, metal og papir kan disse mål ikke nås i dag, grundet spild og downcycling i sorterings- og behandlingsprocessen.

Efterspørgslen på genanvendte materialer er begrænset, da virgine råvarer ofte er billigere og/eller der er krav til produkterne, der gør, at man ikke kan bruge genanvendeligt/genbrugeligt affald – i fx sundheds-, fødevarer- og bygge- og anlægssektoren.

XX-XX-20XX

Side 1 af 5

J.nr. NIR 4.35.6.4-01

Dansk Affaldsforening
Vester Farimagsgade 1, 5.
1606 København V

Tlf.: 72 31 20 70
danskaffaldsforening.dk

Vigtigheden af, at der sker ændringer i den måde, vi producerer og designer vore produkter på, hvis vi skal genanvende mere, kan ikke undervurderes.

Teknologi og kapacitet

Vi har i dag ikke den teknologi til rådighed, der skal til for at øge genanvendelsen markant. Og spørgsmålet er, hvor langt man skal gå med at udvikle meget avanceret og dyr sorterings- og behandlingsteknologi, når det ofte vil være en meget bedre løsning at designe produkter til genbrug og genanvendelse, da det pr. definition gør det nemmere og billigere at sortere og behandle affaldet.

Side 2 af 5

Mere genanvendelse kræver desuden, at den nødvendige sorterings- og behandlingskapacitet er til rådighed. Allerede i dag oplever kommuner og affaldsselskaber, at de kan have vanskeligt ved at finde aftagere af deres affald. Det har været tilfældet med fx tekstiler, træ, pap og plast. Det problem bliver naturligvis større, jo mere affald der sorteres i såvel Danmark som resten af Europa.

Hvis vi skal bede borgere og virksomheder om at sortere mere, skal vi være sikre på, at der er behandlingskapacitet til rådighed.

Affald koster penge

Håndtering af stort set alle affaldsfraktioner er i dag en udgift. Selv affald, der har en positiv salgsværdi, er samlet set en omkostning, når administrations-, indsamlings- og sorteringsomkostninger lægges oveni. Det ændrer en målsætning om 90 % genanvendelse ikke på.

For langt de fleste affaldsfraktioner er der negative afsætningspriser. Det betyder, at det koster penge at sikre, at affaldet bliver genanvendt.

Der er derfor ikke umiddelbart et økonomisk incitament til at øge genanvendelse for virksomheder og borgere, hvilket stiller krav til det system, vi har i form af tæt styring af affaldsproducenter og affaldsstrømme.

Affald er andet end emballager

Emballageaffald udgør en lille del af de samlede affaldsmængder. I 2017 blev der sendt 970.000 tons emballager på markedet. Samme år var de samlede affaldsmængder i Danmark cirka 11 mio. tons. Emballageaffaldet udgør således kun cirka 8 % af de samlede affaldsmængder. Plastikemballage udgør cirka 1,7 %.

Det er vigtigt, at der er stor fokus på emballageaffald, men vi må ikke glemme de resterende cirka 10 mio. tons affald, når vi drøfter fremtidens affaldssektor.

Producentansvar for emballager løser ikke problemerne af sig selv

Skal man tro klimapartnerskabet, er producentansvaret for emballager løsningen på de problemer, sektoren i dag møder i jagten på højere genanvendelsesprocenter. Erfaringerne fra andre lande peger dog ikke i retning af, at det giver bedre produkter og/eller mere eller bedre genanvendelse end i Danmark. Landene har typisk de samme problemer med manglende genanvendelse af de indsamlede mængder, kontaminering, fejlsortering og at en del emballageaffald ender i restaffaldet og/eller i opsamlingsmateriel på offentlige arealer.

I Belgien er det officielle tal for genanvendelsen af plastemballage 42 %, mens det reelle antages at være 29 %. Selv for PET, der regnes for noget af det bedst genanvendelige plast, er genanvendelsesprocenten kun på 70 (<https://recyclingnetwerk.org/2019/10/03/belgiums-recycling-is-overrated/>).

Side 3 af 5

I Sverige er det officielle tal for genanvendelse af plastemballage 46 %, mens det reelle tal antages at være under 20 % (<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7313146>).

Også i Tyskland er det under halvdelen af plastemballagerne, der indsamles til genanvendelse – og i oparbejdningen tabes der jf. en rapport fra den tyske miljøstyrelse mellem 15-60 % af det indsamlede materiale ([Aufkommen und Verwertung von Verpackungsabfällen in Deutschland im Jahr 2017](#)).

Lande med producentansvar har heller ikke løst problemet med, via producentansvaret, at skabe en ændring i design og produktion af emballager, der gør dem nemmere at genbruge og genanvende. Heller ikke ved hjælp af graduerede gebyrer. Dette kan man blandt andet læse i en orientering fra Miljøstyrelsen, hvor de ser på producentansvaret i Holland, Tyskland, Sverige og Belgien (<https://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/2019/jan/genanvendelse-af-emballage/>).

Klimapartnerskabet klipper værdikæden over

Klimapartnerskabets forslag om et "paradigmeskifte" i affaldssektoren vil medføre et brud på den værdikæde, der er afgørende for, at udviklingen og design af produkter kan gå hånd i hånd med mere genbrug og genanvendelse.

Det foreslås, at indførslen af producentansvaret i Danmark bruges til at privatisere indsamling og behandling af alle de tørre genanvendelige fraktioner. Kommunernes rolle reduceres til at finansiere og udrulle skraldespandene samt at sende en regning til borgerne. Dermed fjerner man de facto den politiske styring med at sikre genanvendelsen af borgernes affald. Der redegøres ikke for, hvordan en privatisering af sektoren skal føre til mere genanvendelse, selvom det fremføres som et vigtigt greb for at nå de 90 %.

Producentansvaret for emballager bør bruges til at samle sektoren, herunder de borgere og virksomheder, der faktisk skal løfte sorteringsopgaven, og ikke splitte den. Dansk Affaldsforenings forslag til principperne for, hvordan producentansvaret for emballager skal implementeres i Danmark, er netop et forsøg på at samle sektoren ved at skabe et forpligtende fællesskab.

Begrænset sortering hos borgerne og virksomhederne

Der er grænser for, hvor mange fraktioner der kan sorteres i hos den enkelte virksomhed og borger. Uanset hvordan affaldssektoren reguleres, skal der ske en eftersortering (ofte i flere omgange) af genanvendeligt affald, når det forlader borgerne, virksomhederne og genbrugspladserne.

Side 4 af 5

Mange virksomheder sorterer ikke

Langt de fleste husstande har nem adgang til sortering, da kommuner har pligt til at stille en række ordninger til rådighed for alle husstande. Desværre er dette ikke tilfældet i de fleste virksomheder.

Virksomhederne har pligt til at sortere, men desværre viser datasæt fra Miljøstyrelsens affaldsdatasystem, at kun 52 % af de danske virksomheder i 2017 sorterede en eller flere typer affald til genanvendelse. Kun 8% sorterer plastik og kun 5% sorterer madaffald. Der er således et betydeligt potentiale for at øge genanvendelse, hvis virksomhederne blev bedre til at sortere.

At rigtige mange virksomheder ikke sorterer affald afspejler, at der ikke er økonomiske incitamentter for dem til at sortere, at det er upraktisk, tager tid og ikke er en kerneopgave. Overlades affaldssorteringen yderligere til markedet, vil det kun blive værre.

Faktaboks: Bygge- og anlægsaffald

I 2017 blev der produceret 4.479 mio. tons bygge- og anlægsaffald, og ifølge Miljøstyrelsens statistik blev 3.810 mio. tons (cirka 85 %) genanvendt. Bygge- og anlægsaffald udgør 40 % af al vores affald. Falder genanvendelsen af bygge- og anlægsaffald til 75 %, skal alt andet affald genanvendes 100 %, hvis vi skal opnå en genanvendelse på 90 % af alt vores affald.

Langt det meste bygge- og anlægsaffald bliver nedknust og brugt som fyldmaterialer i diverse bygge- og anlægsarbejder. Der er ikke tale om genanvendelse, men om "anden endelig materialenyttiggørelse", der reelt er udtryk for en downcycling.

En stor del af bygge- og anlægsaffaldet indeholder miljøfremmede stoffer, som vi gerne skal af med, hvis vi vil have reel cirkulær økonomi. Sandsynligheden for, at det reelle genanvendelsestal for bygge- og anlægsaffald vil falde i fremtiden, er meget sandsynlig, fordi fremtiden vil byde på flere fokuserede indsatser mod reel cirkulær økonomi.

Der er ikke mange penge i bygge- og anlægsaffald – tværtimod. Afsætningspriserne er typisk negative – i bedste fald kan man komme af med det uden at skulle betale. ARGO i Roskilde betaler 0-100 kr./ton for at komme af med deres bygge- og anlægsaffald.

Faktaboks: Tetra Pak

Tetra Pak bruges som emballager hovedsageligt for mælke- og juiceprodukter.

Tetra Pak er et såkaldt kompositmateriale, da det indeholder flere typer materialer

– fx pap, folie og hård plast.

Tetra Pak er en meget lille del af den samlede affaldsproduktion. I Danmark har man estimeret, at der produceres cirka 40.000 tons tetrapak-affald i danske husholdninger. Det er 16 kilo pr. husstand pr. år.

På Tetra Paks hjemmeside fremgår det, at de har en målsætning om at nå 40 % genanvendelse i 2020 (ifølge dem selv genanvendte de 26 % i 2018 på globalt plan) samt at de i 2030 har genanvendelsesløsninger for alle deres materialer (<https://tetrapak.com/sustainability/recycling>).

Hvordan Tetra Pak i praksis vil nå deres målsætninger, herunder hvad det vil koste, hvordan de vil få fat i deres emballager hos borgere og virksomheder og hvilke genanvendelsesteknologi(er) de vil bruge, kan man desværre ikke finde svar på.

Side 5 af 5

Faktaboks: Downcycling af plastikaffald

Der mistes typisk ressourcekvalitet, hver gang vi genanvender en affaldsfraktion – det downcycles. Plastikaffald er et godt eksempel på det.

Det helt afgørende er, at plastprodukterne typisk i sig selv udgør et genanvendelsesproblem. De er fx sammensat af forskellige typer plast, der er andre materialer end plast i produktet, og/eller de indeholder uønskede tilsætningsstoffer. Alene det betyder, at plasten i genanvendelsesøjemed bliver til dårligere produkter, hver gang det genanvendes.

Hertil kommer, at plasten fx kan blive kontamineret, fejlsorteret og/eller blandet med andre fraktioner, som er med til at forringe kvaliteten.

Af det plast, der genanvendes, er det meget lidt, der bruges til kvalitetsprodukter som fx fødevareremballager, legetøj, medicinudstyr og elektronik. Det er typisk i lavkvalitetsprodukter som byggematerialer, bænke, bildele og plastikbøjler. Produkter, der efterfølgende kun kan energiudnyttes, eller sendes på deponi.

Endelig skal man være opmærksom på, at meget plast ikke kan genanvendes og/eller er meget bekosteligt at genanvende.